Výchova k práci s informacemi a informačními prameny

An Education for work with information and information sources

Autor: Ing. Vladimír Fober
Vedoucí práce: prof. PhDr. Alena Vališová, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice
Studijní obor: Učitelství odborných předmětů

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE
Masarykův ústav vyšších studií

Abstrakt

Předkládaná práce se zabývá problematikou možnosti výchovy práce s informacemi v procesu vzdělávání na středních školách. Obsahem práce je analýza možností výchovy práce s informacemi, které chápeme ve smyslu vědění, ale i ve smyslu prostředí, kde je možno informace získávat. Pozornost je zacílena i na informační prameny jako informační zdroje. Celá problematika je zasazena do fenoménu informační gramotnost. Pomocí syntézy jsme zpracovali modelový kurz o čtyřech modulech, který je návodný pro pedagogy středních škol, jak by měli efektivně učit studenty pracovat s informacemi.

Klíčová slova:
Informace, informační technologie, informační gramotnost, etika, informační prameny, student, pedagog, vzdělávání, učební texty tištěné, školní knihovna, model

Model kurzu

Hlavním cílem práce je vytvořit koncepci modelu kurzu práce s informacemi. Informace získané formou analýz v teoretické části jsme metodu syntézy složili do modelu, který obsahuje nejdůležitější pasáže práce s informacemi na středních školách.

Obr. č. 20) Struktura kurzu práce s informacemi pro střední školy (vlastní zpracování)

Obsah modulu č. 1: Orientace v informačních zdrojích, odlišení primárních a sekundárních zdrojů a naučit se, kde informace hledat. Umět si odpovědět na základní otázky co, kde a jak hledat. Chceme, aby student nespoléhal jen na Google nebo Wikipedii, ale aby se naučil používat Booleovské operátory a dokázal správně zvolit vyhledávací strategii.

Cíl práce

Na základě teoretických východisek k problematice informační výchovy bude koncipován model programu výuky v kontextu rozvíjení informačních dovedností u žáků středních škol. Práce bude mít teoreticko-metodický charakter. V teoretické části budou charakterizovány technické informační prameny klasické knižní, tištěné podoby, budou specifikovány jejich výhody a nevýhody. Metodická část bude zahrnovat koncepci modelu kurzu práce s informacemi pro střední školy.

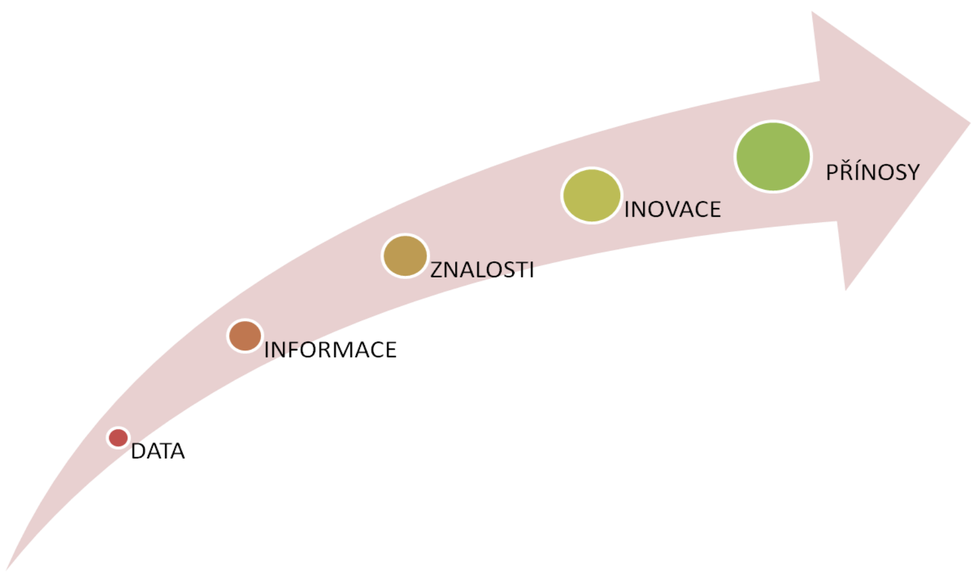

Obr. č. 7) Jak ze syrových dat vyrobit informace, znalosti a inovace všeho druhu (Zdroj: KAPOUN, Pavel. Informační zdroje. 2013, s. 9.)

Obsah modulu č. 2: Způsob třídění informací a jak je organizovat, k čemu je taková organizace informací dobrá. Studenti většinou své informace nezálohují a uchovávají je jen nahodile a pouze v elektronickém prostředí. Vždy je nutné ke kopiím a výpiskům doplnit citaci. Zde se studenti seznámí nejen s MDT, ale i s jinými technikami organizace informací, např. myšlenkové mapy či folksonomie.

Obsah modulu č. 3: Hodnocení informací je jednou z podstatných složek informační gramotnosti. Jde o rozpoznání a vydělení kvalitních informací.

Obsah modulu č. 4: Informační etika, citační norma atd. Jak z informace vytvořit znalost. Definice: Znalost (schopnost, um) je účelová koordinace akce. Informace je symbolický popis akce.

Závěr

Navrhli jsme koncepci modelu kurzu práce s informacemi pro střední školy. Model jsme doplnili didaktickými zásadami. Jde nám o vyváženost mezi využíváním informační techniky a primárního zdroje informací – klasické tištěné knihy, učebnice. Informační výchova není na úrovni, jakou bychom si všichni přáli. Nejdůležitějšími aktéry v tomto procesu jsou studenti, učitelé, knihovníci a rodiče. Osobnosti studenta a pedagoga jsme věnovali mimořádnou pozornost. Zkoumali jsme i vhodné metody učení. Abychom si ověřili, jaká je situace na středních školách, realizovali jsme kvalitativní sondu formou řízených rozhovorů. Přínos práce vidíme zejména ve zmíněných modulech kurzu práce s informacemi, v ukázkové hodině a celkově v analýze sledované problematiky. Nabízí se rozšířit kvalitativní šetření na širší vzorek studentů středních škol a získané údaje zohlednit v tvorbě potřebné koncepce, jak správně pracovat s informacemi na střední škole.

Seznam použité literatury

American Library Association. ALA [online]. [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: http://www.ala.org
BARTOŠEK, M. Open access - otevřený přístup k vědeckým informacím. Úvod do problematiky. Zpravodaj ÚVT MU [online]. 2009, roč. XX, č. 2, s. 1-7 [cit. 2017-03-25]. ISSN 1212-0901. Dostupné z: http://webserver.ics.muni.cz/bulletin/articles/628.html
BASCO, Louis a Martina CICHÁ. Rozvoj osobnosti studenta na vysoké škole - francouzský model. *Pedagogická orientace*. 2006, roč. 16, č. 3, s. 3-14. ISSN 1211-4669.
Česká terminologická databáze knihovní a informační vědy. *TDKIV* [online]. [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: http://tdkiv.nkp.cz/seznam-aktualne-zpracovanych-hesel-v-databazi
Česká informační společnost, z.s. *ČIS* [online]. [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: http://cisvts.cz
ČSN ISO 5127-2003. *Informace a dokumentace - Slovník*. Praha: Český normalizační institut, 2003. Třídící znak 01 0162.
ČSN ISO 690. *Informace a dokumentace - Pravidla pro bibliografické odkazy a citace informačních zdrojů*. Praha: Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví, 2011. Třídící znak 01 0197.
DOSTÁL, J. Informační a počítačová gramotnost - klíčové pojmy informační výchovy. In: *Infotech 2007 - moderní informační a komunikační technologie ve vzdělávání.* Olomouc: Votobia, 2007. s. 60-65. ISBN 978-80-7220-301-7. Dostupné také z: http://infotech.upol.cz/sbornik_INFOTECH07_dil_1.pdf
Elektronické informační zdroje. *Knihovna* [online]. [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: http://wiki.knihovna.cz/index.php/KISK:Elektronick%C3%A9_informa%C4%8Dn%C3%AD_zdroje
HANZOVÁ, Marie, Alena VALIŠOVÁ a Michaela TURECKIOVÁ. *Školní knihovny a výchova k práci s informacemi*. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 1994. ISBN 80-211-0211-X.

Kontakt: fobervl@seznam.cz